

**ABAIR LEAT
HAVE YOUR SAY
HAE YER SPAKE**
THE NEW IRELAND IS FOR EVERYONE

AONTACHT NA hÉIREANN

AGUS

GEILLEAGAR UILE-EIREANN

22.11.2024, Canavans

**Tuarascáil ar 'Aontacht na hÉireann
agus Geilleagar Uile-Éireann'**

Sinn Féin

www.sinnfein.ie/futureofireland

RÉAMHRÁ

Reáchtáil Coimisiún Shinn Féin um Thodhchaí na hÉireann comhdháil ar éirigh go geal léi - ‘Aontacht na hÉireann agus an Geilleagar Uile-Oileáin’ ar an 22 Samhain i nGarbhachadh, Co. Thír Eoghain, ag a raibh príomh-urlabhraithe airgeadais agus geilleagair an pháirtí ag labhairt le lucht féachana agus ag freagairt ceisteanna.

Ba í an tEacnamaí an Dr Anne Devlin a bhí ina cathaoirleach neamhspleách ar an gcomhdháil agus i measc an phainéil bhí an Dr Caoimhe Archibald CTR An tAire Airgeadais, Conor Murphy CTR An tAire Geilleagair, John O’Dowd CTR, An tAire Bonneagair agus urlabhraí sinsearach airgeadais Shinn Féin Pearse Doherty TD.

Bhí breis agus céad ceannaire gnó áitiúil, acadóirí agus gníomhaithe pobail as Tír Eoghain agus Fear Manach Tigh Uí Cheannabháin, Garbhachadh.

Díríodh sa chomhdháil ar réimse leathan saincheisteanna, lena n-áirítear seirbhísí géarmhíochaine a sholáthar; todhchaí an bhonneagair iarnróid; an A5; titíocht; oideachas; turasoireacht; seirbhísí ailse.

Labhair na hAíre faoi na dúshláin atá roimh an bhFeidhmeannas mar gheall ar easpa maoinithe rialtas na Breataine agus an easpa cumhachtaí tiomsaithe airgid áitiúla seachas an ráta réigiúnach. Thug John O’Dowd le fios go bhfuil an Tuaisceart ceangailte le geilleagar na Breataine a bhfuil géarchéim ann agus a bhfuil ag teip air, mar gheilleagar, agus go bhfuil farasbarr buiséid i ndiaidh a chéile ag geilleagar an Deiscirt.

Tá plean ag Sinn Féin d’athaontú na tíre. Áirítear leis sin pleanáil do reifrinn ar aontacht mar a fhoráiltear i gComhaontú Aoine an Chéasta, agus oibriú go gníomhach i dtreo reifrinn ar aontacht a réachtáil faoi dheireadh na ndeich mbliana sin; Rialtas na hÉireann chun Aire Stáit le haghaidh athaontaithe a cheapadh; ‘Páipéar Glas’ an Rialtais a fhoilsiú agus Tionól Saoránach nó Tionóil a chur ar bun chun an todhchaí a phlé.

Bhunaigh Sinn Féin an Coimisiún um Thodhchaí na hÉireann i mí Iúil 2022. Is é an sainchúram atá air ná dul i gcomhairle le muintir na hÉireann agus go hidirnáisiúnta maidir le todhchaí na hÉireann.

Bainfear é seo amach trí Thionóil Daoine a reáchtáil ar fud na tíre agus go hidirnáisiúnta; trí thuairimí i scríbhinn a bhailiú agus a fhoilsiú; cruinnithe earnála a reáchtáil agus trí rannpháirtíochtaí príobháideacha.

Is é Declan Kearney CTR Cathaoirleach an Choimisiúin agus is í Lynn Boylan FPE an Leas-Chathaoirleach.

Tá na céadta ionchur faighte ag an gCoimisiún um Thodhchaí na hÉireann ó réimse leathan daoine aonair agus grúpaí leasmhara. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara gur féidir tuairimí a chur in iúl fós don Choimisiún ag commission@sinnfein.ie nó tríd an leathanach gréasáin seo a leanas www.sinnfein.ie/futureofireland

Tá fiseán de Aontacht na hÉireann agus Geilleagar Uile-Oileáin ar fáil ar YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=ZSjTPr-BGGo&t=4781s>

Is é Declan Kearney CTR Cathaoirleach an Choimisiúin agus is í Lynn Boylan FPE an Leas-Chathaoirleach.

AITHEASC TOSAIGH Ó PAT CULLEN MP

Chuir Pat Cullen MP, thar a ceann féin agus thar ceann Fheisire Parlaiminte Iarthar Thír Eoghain, Órfhlaithe Begley, fáilte roimh gach duine chuig an bplé.

Thug Pat forbhreachán ar obair an Choimisiúin agus thagair sí d'eachtraí a tharla le déanaí leis an diaspora in Ohio.

Dúirt Pat gur mian leis an gCoimisiún rannpháirtíocht na cosmhuintire a spreagadh sa chomhrá faoinár dtodhchaí chomhroinnte agus gur mhaith linn go mbeadh a dtuairimí ag gach duine.

Thagair Pat do réimse réamhaisnéisí eacnamaíochta a thuar go mbeidh geilleagar níos láidre mar thoradh ar fhorbairt leanúnach an gheilleagair uile-oileáin agus dúirt sé go mbeidh aontacht na hÉireann agus an tsaoirse chun cinntí fioscacha a dhéanamh anseo ar an oileán seo mar bhonn agus taca leis seo.

Ansin thug Pat isteach an Cathaoirleach Neamhspleách, an Dr Anne Devlin, eacnamaí a oibríonn leis an ESRI.

Chríochnaigh Pat ag rá, "Tá ríméad orainn go bhfuil Anne i gceannas ar an gcomhrá inniu agus tá súil agam go mbainfidh sibh go léir taitneamh as an bplé."

RÁITEAS TOSAIGH AN CHATHAOIRLIGH

Chuir an Dr Anne Devlin fáilte roimh gach duine chuig an 19ú imeacht de chuid Shinn Féin de chuid an Choimisiúin um Thodhchaí na hÉireann agus mhol sí don lucht féachana páirt a ghlacadh a oiread agus is féidir. Thug Anne réamhrá gairid ar phainéal Shinn Féin ina raibh Conor Murphy CTR & An tAire Geilleagair, an Dr Caoimhe Archibald CTR & An tAire Airgeadais, John O'Dowd CTR & An tAire Bonnegair agus Pearse Doherty TD & Urlabhraí Airgeadais Shinn Féin.

PRÍOMHPHLÉ

Chuir Áine tús leis an bplé trí fhiafraí “An bhfuil sé d’acmhainn againn íoc as Aontacht na hÉireann?”

D’fhreagair Conor Murphy ag rá, “Beidh daor orainn mura gcuirimid deireadh leis an gcríochdeighilt. Ní mór dúinn deireadh a chur le dúbailt, táimid ag obair faoi láthair le 2 chóras cánach éagsúla, 2 airgeadraí éagsúla srl. Tá fás orgánach tagtha ar an trádáil idir an tuaisceart agus an deisceart le roinnt blianta anuas. Tá maoiniú breise tugtha ag DFE d’Intertrade Ireland a bhí ag maireachtáil ar an ngannchuid le roinnt blianta anuas. Caithfidh sé seo athrú chun geilleagar uile-oileáin a fhás ó thaobh an rialtais de.”

Thagair Conor don chéad mhísean trádála uile-oileáin go Singeapór a raibh sé i gceannas air idir Invest NI agus Intertrade ina raibh 14 chomhlacht ar fud an oileáin agus dúirt sé go raibh na sineirgí idir comhlachtaí iontach.

“Nuair a rinneadh críochdheighilt ar Éirinn ba é an tuaisceart an chuid ba shuibhre den oileán agus bhí stát ‘Thuaisceart Éireann’ ina ghlanchuiditheoir ag státchiste na Breataine. Mhaígh aontachtaithe go raibh an rath eacnamaíochta seo ag brath ar an gceangal a bhí ag an Tuaisceart le hImpireacht na Breataine, a bhí i mbarr a réime ag an am. Sa lá atá inniu ann, tá geilleagar na Breataine marbhánta, agus tá an geilleagar i ndeisceart na hÉireann níos fearr ná an tuaisceart agus an Bhreatain araon. Sa chomhthéacs sin, tá sé an-deacair cás dearfach a dhéanamh go gcuireann an t-aontas leis an mBreatain borradh faoi gheilleagar an tuaiscirt. Go deimhin, is léir go bhfuil geilleagar an tuaiscirt ag dul i laghad mar gheall ar an gceangal atá aici le múnla eacnamaíochta na Breataine atá ag cliseadh agus na fadhbanna fadtéarmacha a bhaineann le táirgiúlacht íseal agus fás íseal.

Breathnaíonn roinnt daoine ar an tuaisceart mar ualach - ach féach ar ár gcalafoirt, aerfoirt, arddéantúsaíocht srl., tá sócmhainn ollmhór againn ó thuaidh a bheadh ina bhuntáiste don oileán ar fad”.

Thagair Conor chomh maith don chostas a bhaineann le pálás ríoga na Breataine, arm na Breataine, srl, a bhfuil ár gcánacha ag íoc astu ach nach dtéann chun tairbhe dúinn.

Lean an Teachta Dála Pearse Doherty ar aghaidh

“Tá Conor i ndiaidh achoimre a dhéanamh air seo go foirfe. Cad atá i gceist le hÉirinn Aontaithe? Feictear go minic é mar cheist a chuireann stop le comhrá agus cén fáth é sin? Bhí mé mar urlabhraí airgeadais le 14 bliain agus feicim an gá atá le tacú le taighde agus forbairt agus an gá le bheith ag obair as lámha a chéile. Go horgánach ba cheart go n-oibreodh rudaí le chéile go maith ach mar gheall ar shrianta agus rialacháin mar thoradh ar an gcríochdheighilt ní thig sin a dhéanamh. Mar shampla, ba cheart go mbeadh an turasóireacht ag sreabhadh go nádúrtha ó Bhaile Átha Cliath go dtí an tIarthuaisceart ach tá bacainní ann a chuireann stop leis seo agus téann an rud céanna i bhfeidhm ar chúrsaí trádála.

“Tá féidearthachtaí ollmhóra anseo agus is léir nach bhfuil sé d’acmhainn againn íoc as an gcríochdheighilt níos faide. Caithfidh na bacainní sin a bhriseadh.”

Dúirt an Dr Caoimhe Archibald,

"Nuair a chuireann daoine ceist orm an bhfuil sé d'acmhainn againn íoc as an gCríochdheighilt, is é an freagra a thugaim láithreach an féidir linn fanacht leis an mBreatain. Léiríonn taighde Anne an damáiste stairiúil – bearna na táirgiúlachta, bearna in ioncam indiúscartha, a dhá oiread daoine óga a fhágann an scoil ó thuaidh. Le 14 bliain anuas, tá Rialtas na Breataine ag rith le clár oibre déine agus anoird. Chuir féindochar an Bhreitheachta, tionchar na críochdheighilte le linn na paindéime srl – teorainn lenár gcumas freagairt go héifeachtach. Scriosadh an geilleagar mar thoradh ar throid inmheánach sna Tóraithe. Anois tá Rialtas nua na Breataine againn – tá mé ag aithint go go poiblí agus go príobháideach an praiseach eacnamaíochta a fágadh acu agus na roghanna polaitiúla maidir leis an dóigh a bhfreagróidh siad.

"Beidh tionchar ag ciorruithe ar íocaíochtaí Breosla Geimhridh do phinsinéirí agus turais in árachas náisiúnta ar ghnólachtaí beaga agus ar an earnáil phobail agus dheonach. Beidh tionchar mór ag cinntí nach bhfuil aon smacht againn orthu ar ár bpobail, ar ár ngnólachtaí agus ar ár ndaoine. Ní dhéanfaidh buiséad amháin 14 bliain déine a chealú. Tá muid go fóill srianta ar chinntí maidir le seirbhísí poiblí a sholáthar go héifeachtach agus iarracht a dhéanamh an geilleagar a spreagadh.

Bhí Caoimhe cáinteach faoi chinntí rialtas na hÉireann maidir leis an gcothromaíocht réigiúnach.

"Mar Aire Airgeadais – nuair a éistim le Piaras agus comhghleacaithe ag labhairt faoi na billiúin barrachas, is doiligh liom gan a bheith in éad agus gan aon chumhachtaí fioscacha anseo chun a mhacasamhail a dhéanamh. Ar oileán ina bhfuil 7 milliún duine, ní dhéanann sé ciall ar bith go

mbeadh dhá chineál den rud céanna ann."

Cad é mar is féidir linn seirbhísí poiblí, geilleagar agus infreastruchtúr a athshamhlú agus a thógáil do gach duine ar an oileán seo.

Dúirt John O'Dowd CTR,

"Níl an argóint eacnamaíochta i gcoinne Aontacht na hÉireann inchreidte a thuilleadh. Tá tearcmhaoiniú á dhéanamh ar sheirbhísí poiblí anseo. Cuirtear ina leith go minic go ndeachaigh muid go Londain ar lorg déirce. Léiríonn figiúirí rialtas na Breataine go bhfuil tearcmhaoiniú déanta ar an tuaisceart, agus ag argóint seo faoina bheith de shíor ar lorg déirce curtha as riocht. Beidh srian orainn i gcónaí infheistíocht a dhéanamh i seirbhísí poiblí faoin socrú reatha."

Thagair John don athbhreithniú ar iarnród uile-oileáin agus dúirt sé go bhfuil an tAire Bonneagair i rialtas na hÉireann ag caint leis an AE faoi láthair faoin dóigh leis an athbhreithniú a mhaoiniú agus é ag iarraidh a chuid a mhaoiniú. "Chuir an Breatimeacht agus an chríochdheighilt bac orainn a bheith in ann dul chuig an AE ar an mbealach céanna. Caithfidh a bheith uailmhianach agus féachaint i dtreo na todhchaí chun infheistíocht a dhéanamh in infreastruchtúr agus níl an fhís sin ag teacht ó rialtas na Breataine. Caithfidh rudaí a dhéanamh ar bhealach difriúil agus ceadaíonn aontacht na

hÉireann é sin."

Thagair an Dr Anne Devlin ansin don éagothroime réigiúnach siar ón mBan-na agus d'iarr sí smaointe faoin dóigh le dul i ngleic leis sin.

"De dheasca na mblianta fada den chríochdheighilt, tá an chuid seo den tuaisceart fágtha ar gcúl agus d'fhág cinní a rinne lucht riaracháin roimhe seo muid ar gcúl. Luaigh John togra bóthair an A5 agus labhair sé faoin tábhacht a bhaineann leis an bpíosa infreastruchtúir seo ó thaobh shábháilteacht ar bhóithre agus an gheilleagair de.

"Dá mba mhaithe linn geilleagar cothrom, bheadh bonneagar bóithre oiriúnach de dhíth orainn chun é seo a dhéanamh. Bheadh comhlachtaí a labhraíonn Conor fúthu in ann a dtáirge a bhogadh ar bhealach níos éifeachtúla agus níos éifeachtaí agus chruthódh sé deiseanna fostaíochta."

Dúirt John gur príomhfhócas do Shinn Féin é aghaidh a thabhairt ar bhlianta na míchothromaíochta ar bhonn réigiúnach agus gur cheart go n-áireofaí leis an iarnród a thabhairt ar ais go dtí an t-iarthar, forbairt Ollscoil Mhig Aoidh, infheistíocht a dhéanamh in iompar agus dícharbónú agus calafoirt agus aerfoirt a nascadh leis an gcuid eile den oileán agus in áiteanna eile."

Dúirt Frank Martin, ball den lucht féachana as an gCarraig Mhór, “Ba cheart dúinn vóta a éileamh le dul isteach san Eoraip arís. Sílim go rachadh sé i bhfad chun na geilleagair a chomhtháthú mar a bhí againn roimhe seo. Beagnach gach airgead bonneagair a tháinig go dtí an ceantar seo, níor tháinig sé riamh ó na Briotanaigh agus ní thiocfaidh. Nuair a dhéanann siad rudaí do gach cuid den “Ríocht Aontaithe” mar a deir siad, ní bhíonn sé riamh anseo - táimid ag cailleadh amach lá i ndiaidh lae.”

D’fhreagair Conor Murphy,

“Is é is dóichí ná gur trí aontacht na hÉireann atá an bealach is tapúla ar ais isteach san AE. Is buntáiste é dérochtain ar an margadh ach ní mhaolaíonn sé tionchair dhiúltacha eile an Bhreiteimeachta. Táimid ag argóint i gcoinne na scéime um Údarú Taistil Leictreonach agus táimid ag streachailt na hoibrithe a theastaíonn uainn a fháil mar gheall ar thionchar an Bhreiteimeachta agus an líon daoine atá againn.”

San fhadtéarma, is fearr freastal ar ár leasanna trí bheith ar ais san Aontas Eorpach. Is deis iontach í an ghaoth amach ón gcósta - táimid ag féachaint ar réimse suíomhanna sa mhuir thuaidh ach tá ceisteanna le rialtas na Breataine ag rá go bhfuil na suíomhanna seo mar chuid de straitéis chosanta ag cur isteach orainn ó thaobh spriocanna dícharbónaithe srl.”

Dúirt bean sa lucht féachana go bhfuil a mac as Tír Eoghain ag teacht abhaile as Ceanada an bhliain seo chugainn, lena pháirtí as Tiobraid Árann. Tá postanna uathu i mBaile Átha Cliath, ach beidh orthu cur fúthu i mBéal Feirste mar go bhfuil an lóistín níos saoire. “Tabharfaidh daoine óga Éire Aontaithe dúinn. Cúis imní atá ann go bhfuil an ghéarchéim tithíochta ó dheas chomh dona sin agus nach bhfuil aon réiteach ag an Rialtas reatha air sin.”

D'fhiafraigh Helen as Fear Manach, atá ina rúnaí ar Save Our Acute Services ag an SWAH, cén dóigh ar féidir le Sinn Féin feabhas a chur, ar bhealach ceart/dáiríre, ar an tionchar a bhíonn ag díothacht tuaithe ar dhaoine i gceantar na teorann láir?

D'fhreagair John O'Dowd, "Comhairleoirí neamhspleácha a rinne an tAthbhreithniú Uile-Éireann ar Iarnród agus d'iarr mé orthu imeacht agus breathnú ar Fhear Manach arís. Tá córas athbhreithnithe tógtha anois a chiallaíonn go ndéanfar athbhreithniú ar Fhear Manach gach 10 mbliana agus níos túisce má thagann fianaise chun cinn a thabharfadh le fios gur rogha inmharthana a bheadh san iarnród chuig an chontae. Tugann turais iarnróid infheistíocht ar fud an oileáin. Ní féidir leis an iarnród a bheith idir Béal Feirste agus Baile Átha Cliath amháin, caithfidh sé a bheith i nDoire, Tír Eoghain, Fear Manach srl. Ba mháth liom geilleagar uile-oileáin a fheiceáil, ní hamháin i mBéal Feirste agus i mBaile Átha Cliath."

Dúirt Conor Murphy, "Is ionadaí mé ar thoghcheantar teorann a bhfuil na ceisteanna agus na dúshláin chéanna aige agus atá ag Tír Eoghain Thiar agus Fear Manach. Tá dul chun cinn déanta maidir le seirbhísí a cheangal le chéile. D'fhéadfadh mná torracha ó Lú leanaí a bhreith i gCnoc na Nóiníní seachas a bheith ag taisteal go Droichead Átha srl. Cuireann Otharlann Allt Uí Dhoibhleacháin seirbhísí ar fáil anois do Sheirbhísí Ailse Dhún na nGall agus is sampla maith eile é sin de thionscnaimh trasteorann a n-éiríonn leo. Ábhar dóchais is ea earnáil na turasóireachta – tá mé ag obair le rialtas na hÉireann chun brandaí turasóireachta a leathnú ar fud an oileáin agus iad a leathnú amach ó thuaidh."

Lean Pearse Doherty ar aghaidh, “Mar a luaigh Conor, i nDún na nGall, bhí muid ag troid na gcathanna céanna. Ní thugann an chríoch-dheighilt faic dúinn. Tá daoine ann atá ag taisteal 4 1/2 uair an chloig le haghaidh cóir leighis ailse ach trí obair chrua agus comhoibriú ó na háisíneachtaí ar fad, is féidir le daoine i nDún na nGall cóir leighis ailse a fháil níos gaire do bhaile i nDoire.

Dúradh i bpobalbhreith a rinne TG4 Dé Máirt (19 Samhain) go bhfuil cóir leighis á cur anois ar 70% de dhaoine as Dún na nGall in Ionad Ailse an Iarthuaiscirt. D’fhéadfadh samplaí réigiúnacha de shocrúcháin altraí, dochtúirí teaghlaigh agus seirbhísí géarmhíochaine srl difríocht mhór a dhéanamh do shaol daoine. Ní mór deireadh a chur leis an gcríochdheighilt, caithfidh an rialtas sa Deisceart é seo a bhrú chun cinn go tapa agus go héifeachtach.

Cosúil leis an gceist faoi fhear óg Thír Eoghain agus bean as Tiobraid Árann, bíonn mo chúntóir parlaiminte ag taisteal ó Bhéal Feirste go Baile Átha Cliath. Níl siad in ann tithíocht a íoc i mBaile Átha Cliath ach tugann an t-infreastruchtúr ó Bhéal Feirste go Baile Átha Cliath deis dóibh taisteal agus pá níos fearr a thuilleamh. Tá deis iontach anseo. Agus mé as Dún na nGall, tá a fhios agam go maith gur i 1963 a bhí an traein dheireanach a d’fhág Dún na nGall. Tá fadhbanna ag go leor oibrithe trasteorann maidir le riachtanais dé-phárolla agus cáin gan ach cuid acu a lua. Caithfidh tógáil ar phoitéinseal gheilleagar uile an oileáin.”

Dúirt Rose Tierney, comhairleoir Cánach Trasteorann agus comhúdar Thuarascáil Fostaíochta Eacnamaíochta Saothair an ESRI, go bhfuil fadhbanna ag beagnach 20,000 oibrí trasteorann le dériachtanais phárolla, má tá siad ina gcónaí agus ag obair ar an dá thaobh den ‘teorainn’. An-chasta. Idirdealú mór eile is ea nach bhfaigheann daoine faoiseamh cánach ar ranníocaíochtaí pinsin agus is rud é a d’fhéadfaí a shocrú go héasca. Mhol Rose do na hionadaithe SF sa seomra dul taobh thiar dá dtuarascáil. <https://crossborder.ie/newsite/wp-content/uploads/2024/11/All-island-labour-market-study-2024.pdf>

Dúirt an Cathaoirleach Neamhspleách, an Dr Anne Devlin, “Mar oibrí trasteorann, tá a fhios agam na castachtaí agus na dúshláin atá roimh dhaoine. Ní thuigeann an HMRC é agus ní thuigeann na Coimisinéirí Ioncain é.” D’fhiafraigh Áine an raibh aon rud á dhéanamh ag roinn Caoimhe chun é sin a leigheas.

D’fhreagair an Dr Caoimhe Archibald, “Is obair í seo inar chuir mé féin, Conor agus Piaras an-spéis roimhe seo. Tá sé seo éirithe níos forleithne mar gheall ar obair ó shocruithe baile agus rudaí atá tagtha chun cinn le blianta beaga anuas. Tá mé ar an eolas faoi chastachtaí, lena n-áirítear rudaí cosúil le cuntas bainc a oscailt. Is dúshlán é toilteanas an HMRC dul i ngleic leis seo ach leanfaidh mé orm ag ardú na gceistanna seo agus táim níos sásta iarracht a dhéanamh bealach chun cinn a aimsiú.”

Dúirt Pearse Doherty, “Tá suim phearsanta agam sa mhéid sin, mar urlabhraí an pháirtí ar Airgeadas agus Caiteachas Poiblí ó dheas. Tá an cheist chéanna againn ó dheas agus atá againn anseo. Táimid ag caint faoi chastachtaí atá roimh dhaoine as Inis Eoghain atá ag obair i nDoire agus a mhalairt. Luaigh mé roimhe go dtarlaíonn na rudaí seo go horgánach ach tá siad deacair mar gheall ar nósanna imeachta. Is rud é seo ar mhaithe liom breathnú air go pearsanta; cearta fostaíochta, faoiseamh cánach, párolla srl. Leanfaidh na ceisteanna seo ag cur frustrachais ar airí thuaidh agus theas go dtí deireadh na críochdheighilte.”

Dúirt an Dr Anne Devlin go bhfuil fadhbanna le tithíocht ó thuaidh ar an mbealach, chomh maith le cúrsaí soláthair agus inacmhainneacht. Cad é mar is féidir linn dul i ngleic leis sin?

Dúirt Pearse Doherty “Seo ceist uimhir a haon ó dheas agus is ceist í anois a théann i bhfeidhm ar gach cuid de na 26 contae. Ní ceist shóisialta amháin atá i gceist, ach ceist eacnamaíochta. Ní ceist í a thuilleadh a bhaineann leis na cathracha amháin ach tá sé i ngach áit. Tá ceisteanna tithíochta á n-ardú anois ag an gCumann Tráchtála agus ag an FDI is mó, mar ní féidir a bheith cinnte go mbeadh tithíocht ann chun tacú le poist nua. An cine daonna is cúis leis an ngéarchéim. Is féidir réitigh a réiteach de réir polasaí. Tá acmhainní againn, ach ní an toil pholaitiúil. Tá sé ilghnéitheach ach tá na réitigh againn. Tá farasbarr 24 billiún sna 26 contae i mbliana faoi láthair. Sna 5 bliana amach romhainn réamh-mheasta barrachas 8-10 billiún in aghaidh na bliana, le pacáiste buiséid de thart ar 6 billiún euro caite.

I nDún na nGall tá mé ag obair faoi láthair le 3 theaghlach a bheidh gan dídean taobh istigh de thréimhse ghairid. Tháinig ardú 95,000 ar phraghsanna tithe le cúig bliana anuas sna 26 contae. Teastaíonn i bhfad níos mó idirghabhála ón stát uainn chun déileáil le saincheisteanna soláthair agus chun tithíocht a dhéanamh inacmhainne.”

Lean an Dr Caoimhe Archibald ar aghaidh, Is í an tithíocht an cheist is mó a mbím ag plé léi i m'óifig dáilcheantair. Tá saincheisteanna sonracha réigiúnacha ann. Sa Chósta Thuaidh, tá an t-éileamh ardaithe ó bheith ag obair ó dheiseanna baile. Tá praghsanna PRS ag méadú agus níl aon áit le dul ag daoine. Níl na leibhéil chéanna maoinithe againn chun infheistíocht a dhéanamh. Tá srian ar ár mbuiséad caipitil. Níor éirigh linn infheistíocht a dhéanamh i dtithíocht go sonracha. Is tosaíocht iomlán dúinn mar Fheidhmeannas é, i gClár an Rialtais, ach arís, táimid srianta ag an méid atá againn. Táimid ag féachaint ar réitigh e.g. chun ligean don Fheidhmeannacht Tithíochta iasacht a fháil, mar nach raibh siad in ann le blianta fada. Ní shásóidh sé sin leibhéal an éilimh go fóill. Bíonn tionchar ag srianta eile maidir lenár mbonneagar fuíolluisce srl ar rud ar bith a thógáil agus ar an gcomhshaol."

Dúirt John O'Dowd, "Níl muid i gceannas ar ár gcinniúint féin, táimid ag brath ar chinní atá á ndéanamh in Westminster. Tá géarchéim tithíochta ann. Ighnéitheach. Baineann sé go príomha le heaspa infheistíochta. Níl sé de chumas againn sa deich mbliana seo an Geilleagar a chur ina cheart. Tá geilleagar ag titim as a chéile, ach tá borradh faoin deisceart agus níl siad ag úsáid acmhainní i gceart. Ba chóir go mbeadh sé mar aidhm aige tús áite a thabhairt do na daoine – infheistíocht a dhéanamh ar ais ina bhfolláine. Seachas sin, ní bheimid ag baint barr feabhais amach."

Dúirt Tom Connolly ón Earnáil Ard-Déantúsaíochta, “Is léir d’fhormhór na ndaoine ó chúlra náisiúnach/Poblachtach, na buntáistí eacnamaíocha a bhaineann le hÉirinn Aontaithe. Cad é an Straitéis chun cúis na conspóide a aithint – agus an fhíríc go bhfuil siad difriúil i réigiúin gheografacha agus i gciorcail shóisialta éagsúla? Má aithnítear na saincheistanna sin go soiléir agus más féidir oibriú chun iad a leasú – conas is féidir é sin a nascadh ó dhearcadh uile-Éireann an phobail i gcoitinne, mar bhua don argóint maidir le UI? Agus conas is féidir iad a nascadh tríd an nGeilleagar, Spórt, Oideachas, Bonneagar – agus na bealaí is fearr chun nasc a dhéanamh leis an gCoimisiún agus le tionscadail UI eile?”

Dúirt Conor Murphy, “Seo an 19ú imeacht atá againn. Tá na himeachtaí seo oscailte do gach duine agus tá siad á ndéanamh toisc nach bhfuil Rialtas na hÉireann ag seasamh chun tosaigh i ndáiríre. Ba chóir go mbeadh an rialtas i mBaile Átha Cliath ag pleanáil d’Aontacht. Ba chóir idirphlé a struchtúru, acmhainní a chur ar fáil agus leis na daoine cearta ag teacht isteach sa seomra chun réitigh a aithint. Ba chóir go mbeadh clár ama leagtha síos ina n-amharctar ar an gcáin, ar an ngeilleagar, ar an tsláinte srl – caithefear an obair ullmhúcháin a dhéanamh.

Ba chóir dúinn a bheith ag caint le gach duine, ó gach dearcadh polaitiúil agus ní mór dúinn éisteacht le smaointe, fiú má tá siad difriúil ónár gcuid féin.

Ní bhaineann an chuid is mó d’imeachtaí an Choimisiúin le daoine SF ag an mbord uachtarach agus bhí sé go maith tuairimí daoine eile a chloisteáil, go háirithe iad siúd ó chúlra Protastúnach.”

D’fhreagair an Dr Anne Devlin:

“Sílim gur ceist an-tábhachtach í sin a chuir tú ann – ní hionann i gcónaí an méid a fheicimid sa nuacht agus an méid a fheicimid ar Twitter cnámha na conspóide a bhfuil daoine ag caint fúthu agus iad ag an tábla ag am dinnéir, na daoine sin nach bhfuil chomh glórach b’fhéidir nó nach bhfuil ag gabháil don ghníomhaíocht, mar sin sílim go bhfuil imeachtaí mar seo tábhachtach.

Thagair Anne ansin do phointe Caoimhe Archibald maidir le cumhachtaí fíoscacha agus cineachadh, agus dúirt sí “labhair muid faoin gcaoi a bhfuilimid ceangailte leis an Ríocht Aontaithe agus conas nach bhfuil sé sin iontach dúinn, ar mhaith leat labhairt go sonrach faoi chumhachtaí fíoscacha éagsúla agus rudaí éagsúla a d’fhéadfadh na ranna a dhéanamh, dá mbeadh an deis acu?”

D’fhreagair an Dr Caoimhe Archibald, “Nuair a bhí Conor ina Aire Airgeadais d’ordaigh sé coimisiún fíoscach a bhunú chun féachaint ar an bhféidearthacht cumhachtaí fíoscacha a chineachadh agus chuir sé painéal eacnamaithe mór le rá i bhfeidhm chun an obair sin a dhéanamh, faoi cheannas Paul Johnston ón institiúid um staidéar fíoscach. Bhí an píosa oibre a rinneadh an-chuimsitheach, bhí sé láidir agus sheasfadh sé le grinnscrúdú, a ndeachthas i gcomhairle leis ina dhiaidh sin, ionas go mbeadh deis ag daoine a gcuid tuairimí a roinnt.

“Rinneadh sa pháipéar roinnt moltaí faoi chumhachtaí féideartha a d’fhéadfaí a chineachadh chuig an bhFeidhmeannas a thabharfadh beagán níos mó cumais dúinn cinntí a dhéanamh faoin gcaoi a ndéanfaimis airgead a bhailiú agus ár gcuid airgid a chaitheamh. Sílim gur léiriódh ón gcomhrá inniu go mbeadh sé fo-optamach fós ó thaobh an cumas a bheith againn a bheith neamhspleách agus féinchinntiúchán iomlán agus cumhachtaí iomlána rialtais cheannasaigh a bheith againn ach idir an dá linn thabharfadh sé an cumas dúinn roinnt cinntí beartais a dhéanamh maidir leis an gcaoi a n-ardaíonn muid ár gcuid airgid agus a d’fhéadfadh a bheith in ann é sin a dhéanamh ar bhealach níos forásaí agus níos cothroime.

“Mar a sheasann sé, tá cumhacht amháin againn a úsáidimid chun airgead a bhailiú agus sin an ráta réigiúnach agus is uirlis an-mhaol é ó thaobh iarracht a dhéanamh aon airgead breise a bhailiú. Mar shampla, dá mbeifeá ag iarraidh £100M a ardú, bheadh ort an ráta réigiúnach a ardú os cionn 12% agus sin an scála a bhfuilimid ag caint faoi ó thaobh na dteorainneacha ar an méid is féidir linn a dhéanamh. Mar sin, rinne an Coimisiún Fíoscach moltaí maidir leis an méid is féidir linn a dhéanamh le roinnt cumhachtaí féideartha agus bhí cuid acu sin cosúil le dleachtanna máil, rudaí a bheadh ciallmhar ar an oileán seo a bheith in ann smacht a bheith againn orthu. Cáin ioncaim a bhí i gceann eile, rud a d’fhéadfaí a úsáid mar a fheictear in Albain.

"Níos luaithe i mbliana, rinne mé idirbheartaíocht ar chreat fioscach eatramhach thar ceann an Fheidhmeannais, le Státchiste na Breataine agus ceann de na chéad ghníomhartha eile de sin ná breathnú ar na prionsabail a bhaineann le cineachadh fioscach. Laistigh de sin freisin, tugtar 'ár leibhéal riachtanais' air. Bunaithe ar anailís a rinne an Chomhairle Fioscach anseo, tá leibhéal riachtanais 124% againn.

"Is é tuairim an Fheidhmeannais go bhfuil an leibhéal riachtanais atá againn níos airde ná sin i ndáiríre agus tá cás fianaise á thógáil againn le go mbeidh muid in ann tacú leis sin agus is é sin an chéad chéim eile dár n-idirbheartaíocht le Rialtas na Breataine maidir lenár socruithe maoinithe agus tá súil againn dul chun cinn éigin a dhéanamh air sin go luath amach anseo."

Dúirt Glynn Roberts ó Retail NI, "Mothaíonn bailte tuaithe fágtha ar gcúl. Tá deighilt réigiúnach ann maidir le hinfheistíocht Dhíreach Eachtrach agus bonneagar iompair – tá obair orthu sin rithábhachtach." D'fhiafraigh Glynn cad a dhéanfadh Sinn Féin sa Rialtas chun cur leis an dea-obair a dhéanann Ciste na nOileán Comhroinnte - conas a gheobhaidh muid slisne den úll?

Dúirt Conor Murphy, "I ndeireadh na dála, is struchtúr rialaithe amháin atá ag teastáil uainn don Oileán agus ansin faigheann muid na sineirgí atá de dhíth orainn ar fud na 32 contae "

Pearse Doherty "Tá ceantair thuaithe fágtha ar lár. Bhí John ina Aire Bonneagair chun tosaigh air seo le tionscadail ar nós an A5. Thabharfadh rialtas Shinn Féin tús áite d'fhorbairt na mórthionscadal seo agus bheadh tionchar níos fearr acu. Thabharfadh Sinn Féin tús áite do pháipéar uaine ar Aontacht na hÉireann agus bhunódh siad Tionól Saoránach ar bhealach eagraithe stáit. Bheadh Sinn Féin i gceannas ar chur chuige athraithe chun na constaicí maidir le sláinte agus infreastruchtúr a sháru. Ag leibhéal rialtais, dhéanfaimis infheistíocht ar ais sna réigiúin a d'fhulaing rófhada faoin status quo."

Léirigh ball den lucht féachana imní faoin easpa iompair phoiblí i gceantair thuaithe. Luaigh sé freisin go bhféadfadh turas bus ón Ómaigh go Baile Átha Cliath 5 uair an chloig a thógáil nuair a bheadh na stadanna ar fad déanta aige in áiteanna éagsúla ar an mbealach. Níl sé maith go leor.

Dúirt ball eile den lucht féachana, “Bhí sé chomh suimiúil an comhrá seo a chloisteáil inniu. D’fhiafraigh siad faoi Rialtas na 26 contae céanna – an bhfuil siad tiomanta do choincheap d’Éirinn Aontaithe? Chuala mé cheana ó dhaoine ó dheas go gcosnóidh aontacht an iomarca. Chuala mé daoine ag trácht freisin ar an bhfoirdheontas ollmhór a fhaigheann an tuaisceart ón mBreatain. Tá obair déanta agam le FinTech agus laistigh d’earnáil na seirbhísí airgeadais- nuair a théann tú thar lear go Dubai agus an Meánoirthear - tá brandáil a gcuid scileanna agus oideachais iontach. Tá siad ag iarraidh ár lucht saothair oilte. Rinne mé iarracht an méid atá againn ó thuaidh a chur chun cinn - ach ní cosúil go dtagann sé i dtír, mar ní cosúil go bhfuil an bhrandáil chéanna ann. Níl mé cinnte go gcuirtear scileanna agus oiliúint/oideachas chun cinn go leor thar lear? Chomh maith leis sin, an ceist mhór é Trump dúinn?”

Labhair Michelle Gildernew ón lucht féachana agus dúirt sí, “Ba chóir dúinn trácht ar an mbearna idir ionchas saoil thuaidh agus theas. Tá páistí ó thuaidh thíos leis an mbochtaineacht ó ghlúin go glúin, tithíocht agus infreastruchtúr níos boichte. Rinne mé infheistíocht mhór i gcúram leanaí faoin tuath nuair a bhí mé i m’Aire. Ba chóir go mbeadh £10 sa lá i gcúram leanaí sa Rialtas san áit a bhfuil muid ag iarraidh a bheith ó thuaidh. Daoine a dhéanamh níos rathúla agus níos sláintiúla. Labhraím le mná, mná Dílseacha ina measc, faoin gcaoi a bhfuil a n-ionchas saoil níos giorra. Teastaíonn ceisteanna sóisialta uainn sa phlé faoi Aontacht na hÉireann.”

Dúirt Chris Swaine, ball den lucht féachana, “Níor chabhraigh an Breaimeacht leis an scéal. Is í an fhadhb is mó struchtúrtha. Comhchruinniú an rachmais agus na cumhachta polaitiúla agus eacnamaíochta san Oirdheisceart. Tá Áth Cliath ina shuí go te. Nach mbeadh sé ciallmhar poist amach anseo a bhogadh ón Oirthear, seachas uisce a phumpáil trasna – chun an tIarthar a thógáil? In Éirinn nua, céard a cheapadh lucht an phainéil faoi conas is féidir linn a chinntiú nach leanfaidh an t-oileán seo an cosán céanna?”

Dúirt John O’Dowd, “Níl infheistíocht cheart déanta againn san iompar poiblí le blianta fada agus tá pobail tuaithe fágtha ar lár. Rachaidh pleananna iompair, Fear Manach agus an Ómaigh ina measc, amach chuig comhairliúchán go luath. Ní fadhb ó thuaidh amháin í an éagothroime réigiúnach, is fadhb í i gceantair den stát comh maith. Cuirfidh athbheithniú an A5 agus Iarnród Uile-Éireann ar ár gcumas saibhreas, poist agus an geilleagar a scaipeadh thart ar áiteanna atá á bhfágáil ar gcúl. Tá daoine eile ag smaoiniamh ar Aontacht na hÉireann ach ghníomhódh Sinn Féin sa rialtas ar na ceisteanna seo agus chinnteodh siad go mbeadh plé agus pleanáil ag dul ar aghaidh. Ní díospóireacht agus plé de chuid Shinn Féin amháin atá i gceist leis an díospóireacht.

Dúirt Conor Murphy, “Is é an mealladh mór anseo ná scileanna agus daoine, ach is dúshlán leanúnach é freisin. Tá comh-mhisin trádála ríthábhachtach, mar sin níl Invest NI in iomaíocht le Fiontraíocht Éireann. Ní lenár leas é dul san iomaíocht – caithfidimid a chinntiú gurb é an t-oileán ina iomláine é.

Dúirt Pearse Doherty , “Chuir teacht chun cinn Shinn Féin Aontacht na hÉireann ar an gclár oibre polaitiúil do pháirtithe eile. Bhí ról mór ag daoine eile cosúil le Todhchaí na hÉireann maidir le labhairt le ceannairí ó gach cearn den deighilt pholaitiúil. Tá tionchar Trump fíor, ach cad é a bheidh ann níl a fhios againn. Labhair sé faoi Éirinn agus faoin FDI a bhí againn roimhe seo agus d’fhás ár gcáin chorparáide 60% an uair dheireanach a bhí sé san Oval Office. Tá geilleagar na 26 contae ag dul go mór chun cinn. Cáin chorparáide ollmhór – níl aon duine againn ag rá go gcaithfidh muid caiteachas ó lá go lá a chaitheamh, ba chóir go mbeadh sé le haghaidh tithíochta, nasc iarnróid, bonneagar fuinnimh gaoithe amach ón gcósta, bonneagar uisce, srl. Tá gá le hinfeistíocht uisce, ar fud na tíre, lena n-áirítear an infheistíocht a chaill réabadh píopa. Tá comhráite faoi fhorbairt réigiúnach chothromaithe chuí, borradh a chur faoi réigiúin agus pleanáil ar fud na Ranna Rialtais go léir ríthábhachtach.”

Lean an Dr Caoimhe Archibald ar aghaidh, “Tá srian orainn sa leagan amach bunreachtúil atá ann faoi láthair. Tá dóchas ann go ndíreofar ar an gcaoi a dtéimid i ngleic leis na cinní seo ar bhonn uile-Éireann. Leanfaimid orainn ag coinneáil cosa aon rialtais leis an tine. Tá daoine ag súil le soláthar, ar chúram leanaí, ar chúram sláinte, ar oideachas – ní mór dúinn tús áite a thabhairt d’acmhainní agus beartais agus straitéisí a chur i bhfeidhm, amhail an Straitéis Frithbhochtaineachta.”

Dúirt an Dr Anne Devlin tríd an Aonad Oileán Comhroinnte go bhfuil liosta taighde curtha le chéile ag an ESRI. Tá bearnaí comhsheasmhacha i scileanna, oideachas agus táirgiúlacht, bearnaí atá comhionann go bunúsach.

Thaistil Bridie McElhill ó Dhomhnach Daoi le páirt a ghlacadh sa phlé. D'fhiafraigh sí "Cad iad na contúirtí nach bhfeicimid a bhaineann leis an gceist seo?"

Dúirt Jimmy as Co. Fhear Manach, "Agus muid ar aistear i dtreo Éireann nua – cad is féidir linn a dhéanamh idir an dá linn chun deiseanna a aithint le haghaidh comhoibriú níos fearr thuaidh-theas? Cad is féidir linn a dhéanamh níos fearr chun deiseanna a aithint agus rudaí a thabhairt chun cinn?"

Dúirt ball den lucht féachana gur cheart teachtaireacht láidir a thabhairt amach as an gcruinniú seo gur mhaith linn a bheith ar ais ar staid láidir eacnamaíochta san Eoraip. Ba chóir go mbeadh SF ag éileamh ionadaí ó thuaidh san Eoraip, a cailleadh le linn an Bhreiteamachta.

Dúirt John O'Dowd, "Is iontach an rud é daoine ó gach cúlra agus ceantar ar nós Dhomhnach Daoi, teacht agus a dtuairimí a chur in iúl. Treisíonn sé sin an gá atá ann go mbeadh an rialtas atá le teacht tionól saoránach maidir leis an moladh go mbeadh Éire Nua ann. Léiríonn an Breatimeacht dúinn go gcaithfidimid na contúirtí nach bhfeicimid a nochtadh.

Is é an rud atá le foghlaim ó bheith sa rialtas ná gur tháinig an 'críochdheighil-teachas' chun cinn sa Státseirbhís agus gur oibrigh an fhoireann lena ndroim lena chéile, ag comhlíonadh a sainchúraim féin, agus gan breathnú trasna na teorann. Tá sé seo ag athrú agus díriodh air i gcéimeanna tosaigh an fheidhmeannais seo chun comhoibriú trasna na teorann."

Dr Caoimhe Archibald, “Ní mór dúinn daoine a thabhairt linn agus a chinntiú go bhfuil fóram ann chun na comhráite sin a bheith againn. Is é an fóram is fearr a d’fhéadfadh a bheith againn ná Tionól na Saoránach arna n-eagrú ag Rialtas Bhaile Átha Cliath. Maidir le ceist an chomhoibrithe Thuaidh-Theas, ní mór dúinn na deiseanna a lorg - trasna punann Aireachta, gnólachtaí, ceardchumann, etc. Laistigh de mo Roinn féin – chonaic mé na saincheisteanna a bhaineann le toilteanas oibriú linn. Tá sé sin athraithe agus tá níos mó dúil ann rudaí a dhéanamh ar bhealach difriúil, rud a thagann ó threoir agus toil pholaitiúil. Ba mhaith linn a bheith ar ais san AE laistigh d’Éirinn Aontaithe. Is é an bealach is tapúla ar ais chuig an AE trí Reifreann Aontachtach. Tá doras oscailte againn chuige sin.”

Pearse Doherty mar fhocal scoir, “Tá dearcaí ag athrú, tá an pholaitíocht ag athrú agus leanfaidh sé seo, agus beidh móiminteam ag méadú i gcónaí. Tá cás reifreann gan dabht faoi bhreithniú. Tá páirtithe ó dheas tiomanta d’Aontacht na hÉireann ach diúltaíonn siad súi síos agus labhairt faoi nó pleanáil a dhéanamh dó. Sin an baol is mó atá romhainn. Tarlóidh sé ach caithfidh an spás do chomhráite Éire Aontaithe a bheith cuimsitheach. Ní mór dúinn a thaispeáint nach bhfuil bunús leis na himní áirithe a bhaineann leis an Aontacht. Caithfimid gach slí a úsáid chun na díospóireachtaí seo a cheadú, is fearr a thiocfaimid le chéile le cúrsaí spóirt mar sin inár gclubanna CLG, clubanna Gailf srl, bíodh na comhráite sin agat. Tá an fhianaise soiléir. Ní féidir linn an chríochdheighilt a cheannach a thuilleadh agus is fearr a dhéanfaimid freastal ar Éire Aontaithe Nua.”

CONCLUÍD

Chríochnaigh an Cathaoirleach Neamhspleách an Dr Anne Devlin an plé le buíochas a ghabháil leis an bpainéal agus leis an lucht éisteachta as a rannpháirtíocht. Spreag Anne an lucht éisteachta chun leanúint leis na comhráite seo agus a chinntiú nach rud aonuaire é seo.

Mhol sí do dhaoine scríobh chuig an gCoimisiún lena gcuid smaointe trí theagmháil a dhéanamh leis commission@sinnfein.ie

AN COIMISIÚN UM THODHCHAÍ NA HÉIREANN

TUARASCÁIL AR 'AONTAUGHT NA HÉIREANN AGUS GEILLEAGAR UILE-ÉIREANN'

 SinnFein

 @sinnfeinireland

 @sinn_fein

 www.sinnfein.ie